

Oponentský posudek habilitační práce

Habilitační práce: Pedagogické myslenie učiteľa cudzieho jazyka v teórii a praxi

Autorka: PaedDr. Martina Šipošová, Ph.D.

a. Aktuálnost námětu

Téma pedagogického myšlení učitele cizího jazyka, které pro svou habilitační práci autorka zvolila, považuji za vysoce aktuální. Souvislost pedagogického myšlení učitele s jeho jednáním a reflexí je nesporná a její zkoumání může přinést cenné podněty pro pedagogickou praxi i vzdělávání učitelů. Jak ukazuje i předložená habilitační práce, pedagogické myšlení učitele cizího jazyka patří ke konceptům, které jsou prozatím málo empiricky prozkoumány.

b. Přístup k řešení

Habilitační práce je monografií, která po teoretickém ukotvení problematiky podává přehled výzkumů týkajících se pedagogického myšlení učitele cizího jazyka ve světě i na Slovensku. První dvě kapitoly lze chápat jako zmapování značně terminologicky rozrůzněného terénu. Za zcela adekvátní považuji usouvztažnění problematiky myšlení učitele cizího jazyka a pregraduální přípravy učitelů cizího jazyka. Kapitoly 3, 4 a 5 se pak zaměřují na pedagogické myšlení učitelů vztahující se k jednotlivým jazykovým prostředkům a řečovým dovednostem. Autorka na více místech odkazuje na výsledky výzkumů, které v dané oblasti realizovala sama nebo ve spoluautorství, nicméně součástí habilitace není zpráva o empirickém výzkumu autorky na téma pedagogické myšlení učitelů cizího jazyka.

c. Kvalita a správnost dosažených výsledků

Autorka důkladně prostudovala celou řadu zdrojů zahraniční i slovenské provenience. První dvě kapitoly považuji za logicky koncipované, autorka v nich poskytla velmi solidní vhled do zkoumané problematiky. Za méně zdařilé považuji kapitoly 3 – 5, které jsou strukturovány podle jazykových prostředků a řečových dovedností. To považuji za poněkud limitující a až příliš tradiční, protože, jak také vyplývá z prvních dvou kapitol, pedagogické myšlení učitele je jevem značně komplexním, který nelze redukovat právě jen na pojetí výuky jednotlivých

komponent cizího jazyka. V kapitole 2 (zejména na str. 42) přitom autorka argumentuje ve prospěch odklonu od tradičního pojetí přípravy učitelů zaměřené na vědomosti o jazyku a důrazu na specializované disciplíny zabývající se funkcemi jazyka (pragmatiku, sociolingvistiku, analýzu diskurzu aj) a nové disciplíny multidisciplinárního a transdisciplinárního charakteru, např. edukační lingvistiku. Pak se však bohužel při strukturování klíčových kapitol drží tradičního dělení, zaměřuje se nejprve na jazykové prostředky a sleduje téměř výhradně pedagogické myšlení učitele ve vztahu k jazyku.

Celkově lze kapitoly 3 – 5 chápat jako přehledovou studii. Autorka vždy nejprve charakterizuje daný jazykový prostředek či řečovou dovednost a její postavení ve výuce cizího jazyka a problémy žáků s učením se danému prostředku či dovednosti (tyto pasáže jsou sice zajímavé, ale podle mého názoru až příliš podrobné vzhledem k tomu, že mají být pouhým uvedením do kontextu). Dále pak prezentuje přehled výzkumů, přičemž tam, kde je to možné, uvádí výzkumy realizované na Slovensku a v několika případech odkazuje i na vlastní výzkumy. Protože se ukázalo, že pedagogické myšlení učitelů cizího jazyka není dostatečně prozkoumáno, mezi výzkumy, které autorka zařazuje do kapitol 3 – 5 jsou i výzkumy realizované ve velmi odlišném sociokulturním prostředí (např. africké země, asijské země). Relevance těchto výzkumů pro slovenský kontext je přitom spíše limitovaná.

V závěru autorka poukazuje na souvislost mezi pedagogickým myšlením a jednáním učitelů a na existující rozpory mezi deklarovaným myšlením učitelů a jejich skutečným jednáním v rámci výuky. Je nesporně velmi potřebné tyto rozpory zkoumat a na základě výzkumných zjištění pak přizpůsobovat pregraduální i další vzdělávání učitelů. Poněkud nejasný je v této souvislosti apel autorky na spolupráci učitele a žáků a opouštění komfortní zóny. Doporučuji, aby v rámci obhajoby tento apel blíže objasnila.

d. Uplatnitelnost výsledků pro rozvoj oboru a další bádání

Přínos výsledků lze spatřovat jak v oblasti pedagogiky, tak i didaktiky cizího jazyka. Lze jen doufat, že bude následovat empirické bádání v dané oblasti.

e. Formální úprava a jazyková úroveň práce

Práce je psána odbornou slovenštinou na vysoké úrovni. Také formální úprava je velmi dobrá.

Dotazy oponentky k obhajobě habilitační práce:

1. Jak by bylo možné zkoumat pedagogické myšlení učitele cizího jazyka empiricky? Jaké cíle byste si kladla při případném výzkumu v této oblasti a jaké výzkumné metody byste využila?
2. Na straně 35 vyjadřujete názor o neuspokojivém stavu ve výuce anglického jazyka na Slovensku a o tom, že pravděpodobně tento stav nikdy uspokojujivý nebude. Viděla byste nějaké možnosti, jak přispět k optimalizaci stavu výuky anglického jazyka na Slovensku např. skrze inovace v pregraduální přípravě učitelů? Mohou k optimalizaci nějak přispět výzkumy pedagogického myšlení učitele cizího jazyka?

Závěr

Habilitační práce Martiny Šipošové „*Pedagogické myslenie učiteľa cudzieho jazyka v teórii a praxi*“ splňuje požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Učitelství a pedagogické vedy, specializácia odborová didaktika.

V Brně dne 29.7. 2021

doc. Mgr. Světlana Hanušová, Ph.D